

Project

Titel: Leernetwerk Integraal Werken

Duur van het project: 2020-2024

Geplande startdatum: mei 2020

Projectgroep

Projectrol	Naam	Functie	Organisatie	Perspectief	Rol binnen SAMEN VERDER
Coördinator	Robert Vermeiren	- Hoogleraar kinderen jeugdpsychiatrie	- Curium-LUMC	- Kennisinstituut - Praktijk	- Boegbeeld
Uitvoerder	Laura Nooteboom	- Onderzoeker	- Curium-LUMC	- Kennisinstituut - Praktijk	- Onderzoeker werkplaats Transformatie Jeugd Gezin aan Zet
Projectlid	Chris Kuiper	- Lector Transformaties in de zorg voor jeugd	- Hogeschool Leiden	- Hogeschool	- Boegbeeld
Projectlid	Sanne Dierick	- Coördinator	- ExpEx	- Ervaringsdeskundigen	- Netwerk Ervaringsdeskundigen
Projectlid	Hugo van Eijk	- Bestuurssecretaris	- Stichting Jeugdformaat	- Praktijk	- Visiegroep lid
Projectlid	Anke van der Landen	- Beleidsmedewerker	- Gemeente Gouda	- Gemeenten	- Innovatief functionaris

Samenvatting

In de regio's van SAMEN VERDER (Holland Rijnland, Haaglanden en Midden Holland) heeft het verbeteren van integraal werken prioriteit: het organiseren van passende ondersteuning voor gezinnen met (ernstige en langdurige) problemen op diverse levensgebieden. Het Leernetwerk (LNW) integraal werken heeft de ambitie om het organisatievraagstuk rond integraal werken te doorgronden en op die manier ondersteuning voor jeugd en gezinnen structureel te verbeteren. In gelijkwaardige samenwerking met gezinnen, praktijkprofessionals uit de zorg voor jeugd en het brede sociaal domein, gemeenten, hogescholen en kennisinstututen bundelen en interpreteren we in dit LNW bestaande kennis en maken we deze kennis toepasbaar. Met behulp van een verander- opleidings- en ontwikkel/kennisagenda komen we tot best practices, opleidingsmodules en kennis uit nieuwe projecten.

Regionaal, maatschappelijk vraagstuk rond veilig, gezond en kansrijk opgroeien en opvoeden

Wereldwijd is er de afgelopen decennia een toenemende focus op het organiseren van integrale hulp voor jeugdigen en gezinnen met (ernstige en langdurige) problematiek op meerdere levensgebieden [1, 2]. In Nederland is integrale hulp voor gezinnen een van de transformatiedoelen geformuleerd door het rijk: ondersteuning moet op maat, in samenhang en dichtbij huis, door middel van goede samenwerking tussen hulpverleners en een brede blik op problematiek [3]. De behoefte van het kind en bijbehorend systeem staat hierin centraal. Integraal werken vindt plaats op verschillende niveaus [4,5]: organisatieniveau (samenwerking tussen organisaties in de keten), het niveau van professionals en teams (samenwerking binnen en tussen multidisciplinaire, integrale teams en de werkwijze van professionals) en op het niveau van gezinnen (breed benaderen problematiek vanuit levensloopperspectief, integrale analyse en ondersteuning). Het bieden van passende, samenhangende en continue ondersteuning op verschillende levensgebieden vereist samenwerking tussen professionals in de hele keten van jeugdzorg, volwassenenzorg en basisvoorzieningen zoals huisartsen, onderwijs en het sociaal domein [5].

Hoewel de meerwaarde van een integrale werkwijze breed erkend wordt [6], weten we nog niet goed wat werkt in een integrale aanpak. Met de decentralisatie van de jeugdhulp en de oprichting van lokale wijkteams is gepoogd integrale hulp op lokaal niveau vorm te geven. Uit de evaluatie van de Jeugdwet blijkt echter dat vooral gezinnen met ernstige en langdurige problemen op meerdere levensgebieden nog moeilijk bereikt worden [7]. Volgens de evaluatie ontbreekt het aan gezamenlijkheid in de organisatie van werkprocessen, zowel op het gebied van behandeling, ondersteuning en veiligheid. Ouders vinden het belangrijk dat er met een brede blik naar het kind, het gezin en de problematiek wordt gekeken en een passende aanpak op maat wordt gemaakt, maar ervaren ook nog vaak een gebrek in afstemming tussen hulpverleners en onduidelijkheid over het doel van een integrale aanpak [9].

Dat het verbeteren van integraal werken, met name in relatie tot de complexe doelgroep, in de drie regio's van SAMEN VERDER (Holland Rijnland, Haaglanden en Midden Holland) prioriteit heeft, blijkt ook uit de regionale transformatieplannen [10]. Alle drie de regio's benoemen de lokale opgave om meer integraal en lokaal te werken, door passende hulp en ondersteuning op diverse levensgebieden te stimuleren, in samenhang en aansluiting met basisvoorzieningen, het sociaal domein en volwassenzorg. Met verschillende pilots en initiatieven proberen regio's het integraal werken te verbeteren. De verschillende initiatieven op kleine schaal kunnen echter leiden tot kennisversnippering. Daardoor blijft landelijke verspreiding en implementatie beperkt. Overzicht ontbreekt waardoor lokale projecten beperkte impact hebben en we niet goed weten of de lessen generiek zijn of enkel gelden onder regio-specifieke omstandigheden. Uit de inventarisatie tijdens de startimpuls van SAMEN VERDER en een evaluatie van de werkplaats blijkt dat er grote behoefte is om van elkaar te leren en bestaande kennis meer toepasbaar te maken. Daarom vormen Leernetwerken (LNW) de komende jaren de kern van de leerstructuur van de RKJ SAMEN VERDER. De LNW hebben als doel om partners te verbinden en samen tot continu en praktijkgericht leren, implementeren en innoveren te komen [11].

Ambitie leernetwerk integraal werken

De ambitie van het leernetwerk (LNW) integraal werken is het organisatievraagstuk rond integraal werken te doorgronden en op die manier ondersteuning voor jeugd en gezinnen structureel te verbeteren. Deze ambitie en bijbehorende doelstellingen zijn geformuleerd als resultaat van vier raadplegingen tijdens de startimpuls: (1) expertmeeting (innovatiefunctionarissen- de linking pins tussen de leden en de werkplaats); (2) brede ledenraadpleging (een werkconferentie met in elke leernetwerk-in-oprichting vertegenwoordiging van praktijk, gemeentelijk beleid, kennisinstituten, Hogescholen en jeugdigen); (3) raadpleging van de bestuurders van onze partners; en (4) raadpleging ervaringskennis (cliëntenraden van Horizon en Curium-LUMC, Expex en de coördinatoren van 7 cliëntenraden van onze leden). Het regionaal maatschappelijk vraagstuk sluit hiermee aan op de behoefte van onze partners en is in lijn doelen uit de visiedocumenten 'Zorg voor Jeugd' van het VWS en de Evaluatie van de Jeugdwet [7].

Doelstelling en vraag/taakstelling

De centrale vraagstelling van het LNW integraal werken is 'Hoe doorgronden we het organisatievraagstuk rondom integraal werken'? Op basis van de activiteiten tijdens de startimpuls, maakt het LNW integraal werken onderscheid tussen vraagstukken op 3 niveaus:

1) **Vraagstukken op het niveau van gezinnen:** hoe organiseren we passende en samenhangende hulp die aansluit bij de wensen van gezinnen? Centrale thema's binnen dit vraagstuk zijn: het komen tot een integrale analyse (afstemming tussen professionals in fase van probleemanalyse), een integraal ondersteuningsaanbod (een werkwijze en aanpak in afstemming, samen met gezinnen beslissen over passende hulp), regie over integrale trajecten (de werkwijze 1 Gezin 1 Plan 1 Regisseur; [8]) en zicht op de doelgroep voor wie integraal werken nodig is (levensloopaanpak, holistische blik op het gezin en de invloed van intergenerationele overdracht).

2) **Vraagstukken op het niveau van professionals en teams:** Hoe organiseer je een integraal aanbod in de wijk? Welke expertise in integrale teams is nodig en hoe zorg je voor goede samenwerking binnen- en tussen deze teams? Centrale thema's binnen dit vraagstuk zijn: continuïteit van professionals, type teams (samenstelling, doelgroep, expertise, werkwijze en aansturing), ruimte voor innovatie op inhoud, samenwerking tussen teams (houding, gedeelde taal en communicatie), goede afstemming tussen teams (in werkwijze en continuïteit, tijdig op- en afschalen).

3) **Vraagstukken op het niveau van organisatie en de keten:** Hoe organiseer je domeinoverstijgende en continue ondersteuning in aansluiting met het sociaal domein, volwassenzorg en informele zorg? Centrale thema's binnen dit vraagstuk zijn: coördinatie en communicatie gedurende het hele hulpverleningstraject, afstemming bij de overdracht van ene naar de andere hulpverlener (goede informatieoverdracht, longitudinale ketenaanpak), verbinding tussen specialist en het voorveld, wegnemen van belemmeringen op organisatieniveau (door creativiteit, grenzeloos samenwerken en strategisch partnerschap) en meer zicht op de juiste inzet van expertise op de juiste plek.

In lijn met de centrale ambitie van SAMEN VERDER gericht op het verbinden, verspreiden en implementeren van (bestaande) kennis, faciliteert het Leernetwerk (LNW) Integraal Werken de gewenste kennisbundeling en uitwisseling. In gelijkwaardige samenwerking met gezinnen, praktijkprofessionals uit de zorg voor jeugd en het brede sociaal domein, gemeenten, hogescholen en

kennisinstituten bundelen en interpreteren we in dit LNW bestaande kennis en maken we deze kennis toepasbaar (implementeren en dissemineren). Het werken met LNW sluit ook aan op de verbeterpunten die naar voren kwamen uit de evaluatie van de werkplaats, namelijk om bestaande kennis meer toepasbaar te maken voor de pakrijkinstellingen. In de dynamische en gelijkwaardige leerstructuur van het LNW worden bestaande samenwerkingen bestendig, nieuwe samenwerkingen gestart en een lerende omgeving gecreëerd. Praktijk, beleid, onderzoek, onderwijs en gezinnen werken samen over de grenzen van de eigen ervaring en belevingswereld heen. Het LNW integraal werken heeft als specifiek aandachtspunt om best practices te ontwikkelen voor een gelijkwaardige partnerstructuur op het gebied van samenwerken met gezinnen. De focus op gemeenschappelijke doelen, het creëren van een betekenisvol netwerk en stimuleren van contact tussen verschillende leden vergroot de potentiële samenwerking en potentieel voor leren in een LNW [10]. Geleerde lessen op gebied van ontwikkelen, veranderen, opleiden, samenwerking en implementatie worden in SAMEN VERDER gedeeld.

Opbrengsten

1. Doorgronden van het organisatievraagstuk rond integraal werken op 3 niveaus, resulterend in: best practices (veranderagenda), opleidingsmodules (opleidingsagenda) en kennis uit nieuwe projecten (ontwikkel en kennisagenda).
2. Inzicht in en verbinding tussen lokale initiatieven en kennis op het gebied van integraal werken
3. Best practices voor het samenwerken met gezinnen in een leernetwerk.

Doelgroep en diversiteit

Doelgroep beschrijving

Hoewel de primaire focus van het LNW op de professional en hun organisatie ligt - zij gaan immers aan de slag met de verbeterpunten - verwachten we dat een verbeterde integrale werkwijze een positief effect heeft op zorg voor gezinnen. Goede integrale hulp leidt namelijk tot effectievere hulpverleningstrajecten en een verhoogde tevredenheid van gezinnen met zorg [12], onder andere doordat er beter afgestemd wordt tussen hulpverleners [5].

Integraal werken gaat over passende en samenhangende hulp op maat voor ouders en jongeren (gezinnen) met problematiek op diverse levensgebieden. Uit literatuur blijkt dat de doelgroep van integraal werken voornamelijk bestaat uit jongeren en gezinnen met langdurige en complexe problematiek bijvoorbeeld op het gebied van psychiatrie bij verschillende gezinsleden, licht verstandelijke beperking, opvoedproblematiek, veiligheid, middelengebruik, schulden of problemen in de woonsituatie [5, 13, 14]. De problematiek van deze gezinnen is vaak niet te vangen in een specifieke categorie of diagnose [2] en de hulpvragen overstijgen de mogelijkheden van één professional, organisatie of expertise. Hierdoor zijn vaak meerdere hulpverleners en instanties betrokken, zoals jeugdhulp, onderwijs, gezondheidszorg, justitie, volwassenenzorg, welzijn. Om fragmentatie in hulpverlening te voorkomen is een integrale aanpak essentieel.

Met een globale screening is getracht kenmerken van de doelgroep binnen de regio's van de RKJ SAMEN (Haaglanden, Holland Rijnland en Midden Holland) in kaart te brengen (CBS cijfers uit monitorinformatie van de VNG: www.waarstaatjouwgemeente.nl, uitgevoerd op 15-11-2019). Als we kijken naar de steden Den Haag, Leiden en Gouda zien we een aantal bijzonderheden. In Den Haag varieert de sociaal economische status (SES) sterk per wijk, van zeer laag tot zeer hoog en meer dan de helft van de inwoners (54%) heeft een migratieachtergrond, waarvan we weten dat zij minder gebruik maken van de jeugdhulp dan gemiddeld. In Leiden is de SES van de inwoners over het algemeen gemiddeld tot hoog. 70% van de inwoners van Leiden heeft een Nederlandse achtergrond en de meeste inwoners zijn gemiddeld of hoog opgeleid (81%). In Gouda is de SES over het algemeen gemiddeld, 75% van de inwoners heeft een Nederlandse achtergrond en het opleidingsniveau is redelijk gelijk verdeeld. Specifiek op het gebied van jeugd- en jeugdhulp en hulp uit het sociaal domein zijn op stads- en regioniveau een aantal relevante indicatoren in kaart gebracht, eveneens op de informatie uit de monitor van de VNG (Tabel 1).

Tabel 1: Indicatoren uit monitor van www.waarstaatjouwgemeente.nl.

	H10	HR	MH	Den Haag	Leiden	Gouda
Percentage jongeren onder 18 jaar met jeugdhulp	10.6%	12.2%	11.3%	10.0%	13.1%	16.9%
Gebruik voorziening in jeugdwet (per 1000 inwoners)	28	34	35	24	23	33

Inwoners met meer dan 6 voorzieningen in het sociaal domein (per 1000 inwoners)	12	14	12	12	29	11
Hulp vanuit wijkteam (percentage van totaal aantal kinderen in jeugdhulp met jeugdhulp zonder verblijf naar uitvoerder)	13.3%	25.6%	35.5%	22.4%	36.4%	45.2%
Kinderen die opgroeien in armoede (percentage van de totale bevolking regio/stad)	9%	4%	5%	11%	8%	7%
Eenouder huishouden (percentage van de totale bevolking regio/stad)	8.5%	6.3%	6.6%	9.4%	5.4%	7.3%

NB: Haaglanden (H10), Holland Rijnland (HR), Midden Holland (MH)

Op basis van bovenstaande gegevens constateren wij de volgende opvallende punten waar het LNW integraal werken rekening mee moet houden. Zo ligt het percentage jongeren onder de 18 jaar met jeugdhulp en gebruik van voorzieningen in de Jeugdwet in Gouda fors hoger in vergelijking met Den Haag en Leiden. Een ander opvallend verschil is dat de inzet van hulp door wijk en buurtteams in Holland Rijnland/Leiden en Midden Holland/Gouda veel hoger ligt dan in Haaglanden/Den Haag. Wat verder opvalt is dat het gebruik van meer dan 6 voorzieningen in het sociaal domein in Leiden fors hoger ligt ten opzichte van de andere steden en het regionaal/landelijk gemiddelde. Er zijn relatief meer éénouder gezinnen in H10 en relatief meer kinderen groeien op in armoede.

Bovengenoemde diversiteit vraagt om een aanpak op maat. Tijdens de werkconferentie van SAMEN werd expliciet de wens uitgesproken om nog meer zicht te krijgen op de doelgroep en hetgeen de doelgroep nodig heeft als het gaat om een integrale aanpak. Momenteel is vanuit de werkplaatsen SAMEN en Risicojeugd een projectidee ingediend om onder andere meer zicht te krijgen op de doelgroep van een integrale (specialistische) aanpak (call wijkgericht werken ZonMw). De uitkomsten van dit project zullen (wanneer gehonoreerd) ook meegenomen worden in het LNW integraal werken.

Participatie

Om de samenwerking met gezinnen binnen SAMEN VERDER te faciliteren, hebben we de regionale initiatieven op het gebied van ervaringsdeskundigheid gebundeld in het Netwerk ervaringsdeskundigen. Momenteel bestaat dit dynamisch netwerk uit zeven cliëntenraden van onze leden en Expex. Het vormt de basis van waaruit de verschillende overlegstructuren en ervaringskennis gekoppeld kunnen worden. In het eerste jaar wordt binnen SAMEN VERDER samenwerkingsafspraken met coördinatoren van bestaande raden verder uitgewerkt. In lijn met onze voornemens, stelt het LNW integraal werken de volgende ambities:

1. Vertegenwoordigers van ouders en jongeren participeren altijd tijdens LNW bijeenkomsten: zo zetten we de leefwereld van ouders en jongeren centraal, komen we tot betekenisvolle samenwerking te komen en borgen we structureel ervaringskennis.

Betrokken cliëntenraden in de RKJ hebben een groot bereik binnen de eigen organisatie, waardoor we een diverse groep gezinnen bereiken die kunnen meepraten, meedenken en meedoen in het LNW. Coördinatoren van de raden spelen hierin een verbindende rol. Ouders en jongeren die aanwezig zijn bij een bijeenkomst krijgen altijd de mogelijkheid deze voor te bereiden met een vertegenwoordiger uit het LNW. Op deze manier wordt ook in kaart gebracht of er aanvullende ondersteuning nodig is voor kwetsbare of bepaalde doelgroepen ouders en jongeren tijdens de bijeenkomsten. Als het voor de doelgroep niet mogelijk is om fysiek aanwezig te zijn in het LNW, wordt input op een andere manier opgehaald (in dialoog, met behulp van een tolk, gesprekken via de coördinator, een online vragenlijst of themabijeenkomsten in de avonduren [9]).

2. We maken gebruik van reeds opgehaalde ervaringskennis en verbinden lokale initiatieven.

Jaarlijks wordt in kaart gebracht welke bestaande ervaringskennis er regionaal en landelijk is uitgebracht rondom het thema integraal werken. Voorbeelden van bronnen zijn de evaluatie van de jeugdwet, wetenschappelijke literatuur (zowel rapporten als artikelen) en tevredenheidsonderzoeken in de regio. Op deze manier voorkomen we dubbele uitvraag en onnodige belasting van de doelgroep.

3. We houden bestaande raden in de regio actief op de hoogte van de activiteiten van het LNW.

Deze ambitie sluit aan op de wens van ouders en jongeren om de zichtbaarheid van SAMEN VERDER te vergroten. Verhoogde bekendheid vergroot ook het draagvlak om mee te denken en doen in het LNW integraal. De terugkoppeling vindt elk kwartaal plaats in vorm van een factsheet in begrijpelijke tekst.

Plan van aanpak

Globale opzet van SAMEN VERDER

RKJ SAMEN VERDER bouwt voort op de werkplaats SAMEN. De bestaande netwerksamenwerking en leerstructuur wordt doorontwikkeld voor verbetering van de uitvoerings- en opleidingspraktijk van de zorg voor de jeugd. De LNW'en nemen daarbij een centrale plaats in. Elk LNW bestaat minimaal uit één vertegenwoordiger vanuit beleid, praktijk (jeugdhulp én sociaal domein), onderzoek, onderwijs en gezinnen. De drie LNW van SAMEN VERDER (integraal werken, kwetsbare gezinnen en normaliseren) stemmen via de coördinatoren onderling af en wisselen kennis en ervaringen uit. Leerlessen uit de leernetwerken vloeien via het coördinatieteam terug naar alle partners en activiteiten van de werkplaats. Bij alle LNW staat **jaar 1** in het teken van SAMEN opstarten: opbouwen inventariseren en verbinden om tot duurzame samenwerking binnen het LNW te komen. De resultaten van het Startimpuls hebben de basis gelegd voor een duidelijke koers van het Leernetwerk, beschreven in de veranderagenda (best practices voor het maatschappelijke vraagstuk), opleidingsagenda (bijscholing professionals of doorontwikkeling curriculum) en onderzoeks- en ontwikkelagenda (wetenschappelijk onderzoek). **Jaar 2** staat in het teken van verdieping: SAMEN begrijpen door te doen. Binnen de LNW begrijpen de praktijkprofessionals, beleidsambtenaren, gezinnen, wetenschappers en docenten van Hogescholen elkaar beter door het uitvoeren van projecten en onderzoeken. **Jaar 3** staat in het teken van het implementeren van opgedane leerlessen: SAMEN leren door te doen. In **jaar 4** van de RKJ SAMEN VERDER gaat het om SAMEN werken: de borging van de LNW'en en de geleerde lessen op het gebied van leren en implementeren. Deelnemers van de LNW'en nemen in toenemende mate regie om zelf verbinding te zoeken op bepaalde vraagstukken.

Er is bewust voor gekozen om nog geen prioriteiten vast te leggen voor de komende vier jaar, dit doet recht aan het dynamische en lerende karakter van een LNW gericht op verandering en verbetering in de praktijk [10]. Deze flexibele projectopzet maakt dat onverwachte veranderingen in de praktijk niet voor onoverkomelijke problemen zorgen. Veranderingen in deelname (meer leden of juist deelnetwerken op specifieke onderwerpen) zijn gezien het dynamische karakter van het leernetwerk mogelijk.

Naast het leren binnen de LNW investeren we binnen SAMEN VERDER in actieonderzoek [15], gericht op het leren van 'leren en implementeren leernetwerken als proeftuin van regionale maatschappelijke vraagstukken. Jaarlijks delen alle LNW de belangrijkste inhoudelijke bevindingen met alle leden van SAMEN VERDER op een conferentie.

Structuur en fasering van het LNW

Het LNW integraal werken is een project dat binnen het kennis- en innovatienetwerk SAMEN VERDER wordt uitgevoerd. De coördinatie van het LNW integraal werken ligt bij Curium-LUMC. De trekkers van de leernetwerken worden ondersteund vanuit het project Leren (en) implementeren (expertise leren in leernetwerken en actieonderzoek). Evalueren en reflecteren zijn kernelementen in het LNW integraal om tot verdieping en leren te komen. Bouwstenen van evalueren uit eerder onderzoek van het AWTJ project Gezin aan Zet zijn de basis van dit leernetwerk [16].

De expliciete wens om bestaande kennis te bundelen, delen en uitwisselen staat centraal in jaar 1. Tijdens elke fase vindt minimaal 1 bijeenkomst van het LNW plaats, waarbinnen de partners uitwisselen en leerlessen geëxpliciteerd worden. Zo verwachten we dat er op korte termijn meer zicht ontstaat op initiatieven in de regio, de verschillende betrokkenen verbinden en samenwerking toeneemt. Jaar 1 bestaat uit de volgende fasering:

- **Fase 0: het behouden van draagvlak.** Voorafgaand aan mogelijke honorering, door het organiseren van een bijeenkomst voor geïnteresseerden die al aan hebben gegeven deel te willen nemen aan het LNW.

- **Fase 1 (1^e kwartaal). Opstarten van het LNW: vormen van de binnen- en buitenschil**
Activiteiten: (1) visiegroep waarin afspraken worden gemaakt met bestuurlijk verantwoordelijken van de partners over toerusten van deelnemers aan het LNW. (2) Het inzetten van de verbindingsgroep om aanvullend deelnemers te werven. (3) Inventarisatie bestaande kennis door deelnemers in de eigen organisatie/praktijk. Hierbij maken we ook gebruik van bestaande informatie, waaronder uit het programma 'Integraal werken in de wijk'.

- **Fase 2 (2^e kwartaal). Organisatie van het LNW.** Activiteiten: (1) opgehaalde informatie uit fase 1 wordt gedeeld en gebundeld. (2) Speciale aandacht is er voor de kennis die nog ontbreekt. Hier worden waar nodig aanvullende acties op ingezet. (3) Afspraken voor deelname in het LNW komende periode worden geformaliseerd. (4) Speciale aandacht is er voor de invulling van het aandachtsgebied van het LNW integraal werken: gelijkwaardige samenwerking met gezinnen.

- **Fase 3** (3^e kwartaal). **Aan de slag met het LNW.** Activiteiten: (1) reflectie op gebundelde kennis en initiatieven. (2) Deelnemers gaan op zoek naar kennishiaten die basis zijn voor de drie agenda's (verander-, ontwikkel/onderwijs- en opleidingsagenda). (3) We starten een klein maar fijn project (omvang 10K Euro, cofinanciering van SAMEN), waarin een prangend vraagstuk op basis van een van de drie agenda's wordt uitgewerkt (uitvoering bij voorkeur door LNW trekker). (4) Er wordt een bijeenkomst georganiseerd gericht op gelijkwaardige samenwerking met gezinnen.

- **Fase 4** (4^e kwartaal). **Evaluatie van het LNW.** Activiteiten: (1) bijeenkomst SAMEN VERDER waarbinnen de drie LNW-ervaringen uitwisselen. (2) Gezamenlijk opstellen van prioriteiten en plan van aanpak jaar 2 op basis van de drie agenda's. (3) Uitvoeren van het klein maar fijn project.

Haalbaarheid

De partners van SAMEN VERDER versterken de komende jaren de bestaande samenwerkingsrelatie en hebben vertrouwen in het werken met leernetwerken, zoals ook blijkt uit de samenwerkingsovereenkomst. Er is voldoende intentie is om deel te nemen aan het LNW integraal werken blijkend uit de aanwezigheid van vertegenwoordigers van diverse praktijkorganisaties uit hele keten van zorg (van GGD tot specialistische zorg), beleidsmakers van verschillende gemeenten, jongerenvertegenwoordigers, onderzoekers en onderwijsvertegenwoordigers. Uiteraard zien wij ook eventuele belemmeringen: het LNW heeft veel ambities en bevat diverse vraagstukken en we bevinden ons in een veranderlijke omgeving. Een zorg is dat 'er alleen maar gepraat wordt en niks wordt gedaan'. Om dit te voorkomen sluit elke leernetwerksessie af met een concrete vraag: 'waaraan merkt het gezin dat de uitkomsten van deze sessie de zorg gaan verbeteren?'. De gestelde ambities op het gebied van gelijkwaardige samenwerking met gezinnen en daarbij behorende activiteiten stimuleren de betrokkenen bij het LNW actief in te zetten op het duurzaam samenwerken met gezinnen. Door het aanstellen van een vaste coördinator en intensieve betrokkenheid van experts op het gebied van leernetwerken, actieonderzoek en integraal werken wordt continuïteit van het LNW gewaarborgd (zie expertise).

Communicatie

Voor het verspreiden van de resultaten van het Leernetwerk kunnen de bestaande communicatiekanalen van de werkplaats benut worden, zoals de website en nieuwsbrief (zie voor toelichting de Samenwerkingsovereenkomst onder Communicatie en implementatie). Landelijke verspreiding vindt primair plaats via het NJi. Daarnaast worden de resultaten gedeeld via de website werkplaatsenjeugd.nl. Aanvullend wordt de voortgang elk kwartaal teruggekoppeld naar het netwerk Ervaringsdeskundigen. Op het jaarcongres delen we de resultaten naar alle leden van de werkplaats. Bij start van het Leernetwerk worden de communicatiebehoeften van de kerngroep en de tweede schil geïnteresseerde leden geïnventariseerd en omgezet in een aanvullend communicatieplan. Een communicatiemedewerker ondersteunt in deze taken.

Expertise

Prof. Dr. Robert Vermeiren is hoogleraar kinder- en jeugdpsychiatrie en directeur patiëntenzorg bij Curium-LUMC. Daarnaast is hij hoofd onderzoek bij Youz, Parnassia groep. Laura Nootboom is onderzoeker en psycholoog bij Curium-LUMC, en de afgelopen vier jaar onderzoeker op het AWTJ project Gezin aan Zet. Haar expertise ligt op het vlak van integraal werken (promotieonderzoek), kwalitatief onderzoek en actieonderzoek.

Beknopte begroting

TOTAAL BUDGET	115.000 Euro
<i>Taakomschrijving</i>	<i>Budget in Euro</i>
Coördinatie taken en leerstructuur	32.000
Projectondersteuning	7500
Projectmanagement	20.000
Onderzoekstaken Leernetwerk	32.000
Onderzoekstaken project Leren (en) Implementeren	3500
Ervaringsdeskundigheid in het Leernetwerk	7000
Communicatie en implementatiebudget	13.000
Aanvullend budget bij continuïteit van netwerk SAMEN	
Drie onderzoeksprojecten Klein maar fijn	30.000
Ontwikkelbudget onderwijsmodules	8000

Publicaties

Eilander, J., Nootboom, L. A., Mulder, E. A., Kuiper, C. H. Z. & Vermeiren, R. R. J. M. (2017). Werkzame en belemmerende factoren van het werken in een Jeugd- (en Gezins) team: Visie van de professional. Geraadpleegd via: <http://www.samenvoordejeugd.nl/projecten1/lopende-projecten/gezin-aan-zet/meer-informatie>

Kuiper, C., Ter Beek, E., Pannebakker, F., & Van Harten, L. (2018) Actieonderzoek als leidraad om te transformeren? Een voorbeeld uit de praktijk *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen*, 96(8), 324-326 DOI 10.1007/s12508-018-0193-3

Kuiper, C., Verhoef, J., Munten, G. & Hoegen, P. (red) (2020). Evidence-based practice voor paramedici Gezamenlijke, geïnformeerde besluitvorming 5e druk Boom, Amsterdam.

Moor, I., Pannebakker, N., Wins, S., & Kocken, P. (2018). De ervaringen van multiprobleemgezinnen met communicatie in de zorg. *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen*, 96(8), 329-331.

Nootboom, L., Eilander, J., Theunissen, J., Baten, I., Mulder, E. & Voordouw, I. (2017). Samen leren: het ontwikkelen en benutten van kennis met opleidingen en zorgprofessionals. *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen*. 95. 1-4. 10.1007/s12508-017-0079-9.

Nootboom, L.A. Eilander, J., van der Voet, J., Kuipers, B.S., Steijn, B., Vermeiren, R.R.J.M., & Mulder, E.A. (ter perse). Verschillend organiseren, verschillend functioneren? De invloed van de organisatie van Jeugd- (en Gezins) teams op het teamfunctioneren. *Beleid en Maatschappij*.

Nootboom, L.A., Mulder, E.A., Kuiper, C.H.Z., Colins, O.F., & Vermeiren, R.R.J.M. (2019). Towards integrated youth care: a systematic review of facilitators and barriers for professionals. (Under review) *Administration and policy in mental health and mental health services research*.

Nootboom, L.A., Mulder, E.A., Kuiper, C.H.Z., Driesschen, S.I., van den, Eilander, & Vermeiren, R.R.J.M. (2019). Bouwstenen van evalueren voor Jeugdhulpprofessionals. (ter perse, begin januari te vinden via de AW SAMEN).

Nootboom, L.A., Mulder, E.A., Kuiper, C.H.Z., van den Driesschen, S.I., & Vermeiren, R.R.J.M. (2019). Transformeren volgens ouders: een kwalitatief onderzoek naar de visie van ouders op de transformatiedoelen. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*.

Pannebakker, N. M., Kocken, P. L., Theunissen, M. H., van Mourik, K., Crone, M. R., Numans, M. E., & Reijneveld, S. A. (2018). Services use by children and parents in multiproblem families. *Children and Youth Services Review*, 84, 222-228.

Verhoef, J., Kuiper, C., Neijenhuis, K., Dekker van Doorn, C., & Rosendal, H. (2019) *ZorgBasics Praktijkgericht onderzoek* (2e druk) Boom uitgevers Amsterdam. ISBN 978-90-2440-840-5

Referenties

1. Nootboom, L.A., Mulder, E.A., Kuiper, C.H.Z., Colins, O.F., & Vermeiren, R.R.J.M. (2019). Towards integrated youth care: a systematic review of facilitators and barriers for professionals. (Under review) Administration and policy in mental health and mental health services research.
2. World Health Organization. (2016). Integrated care models: an overview. Retrieved from <http://www.euro.who.int/en/health-topics/Health-systems/health-services-delivery/publications/2016/integrated-care-models-an-overview-2016>.
3. Eerste Kamer der Staten-Generaal, vergaderjaar 2013-2014. Regels over de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor preventie, ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij opgroei- en opvoedproblemen, psychische problemen en stoornissen (Jeugdwet). 33 648.
4. Valentijn, P. P., Schepman, S. M., Opheij, W., & Bruijnzeels, M. A. (2013). Understanding integrated care: a comprehensive conceptual framework based on the integrative functions of primary care. *International Journal of Integrated Care*, 13, e010.
5. Verheijden, E. & de Lange, M (2016). Wat werkt bij integrale jeugdhulp. Nederlands Jeugdinstituut. Opgehaald van: <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Wat-werkt-publicatie/Wat-werkt-integrale-jeugdhulp.pdf>.
6. Baxter, S., Johnson, M., Chambers, D., Sutton, A., Goyder, E., & Booth, A. (2018). The effects of integrated care: a systematic review of UK and international evidence. *BMC health services research*, 18(1), 350.
7. Friele, R. D., Bastiaanssen, I. L. W., de Broer, R., Bucx, A. J. E. H., de Groot, J. F., Pehlivan, T., Rutjes, L., Sondeijker, F., van Yperen, T. A., & Hageraats, R. (2018). Eerste evaluatie Jeugdwet. Na de transitie nu de transformatie.
8. Bolt, A., & Zijden, Q. van der, m.m.v. Karel Diephuis, Ella Tacq, & Renske van Bommel. (2014). *1Gezin1Plan. Handboek voor de praktijk*. Amsterdam: SWP.
9. Nootboom, L. A., Mulder, E. A., Kuiper, C.H.Z., Driesschen, S. I. van den, & Vermeiren R.R.J.M. (2019). Transformeren volgens ouders Een kwalitatief onderzoek naar de visie van ouders op de transformatiedoelen. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*. 58(4), 29-17
10. Vereniging van Nederlandse Gemeenten (2019). Transformatieplannen jeugdzorgregio's gepubliceerd. Opgehaald van: <https://vng.nl/nieuws/transformatieplannen-jeugdzorgregios-gepubliceerd>
11. Rajagopal, K., Joosten-ten Brinke, D., Van Bruggen, J., & Sloep, P. (2012). Understanding personal learning networks: Their structure, content and the networking skills needed to optimally use them. *First Monday*.
12. Patel, V., Belkin, G. S., Chockalingam, A., Cooper, J., Saxena, S., & Unützer, J. (2013). Grand challenges: integrating mental health services into priority health care platforms. *PLOS Medicine*, 10(5), e1001448
13. Appleyard, K., Egeland, B., van Dulmen, M. H., & Alan Sroufe, L. (2005). When more is not better: The role of cumulative risk in child behavior outcomes. *Journal of child psychology and psychiatry*, 46(3), 235-245.
14. Tausendfreund, T., Knot-Dickscheit, J., Schulze, G. C., Knorth, E. J., & Grietens, H. (2016). Families in multi-problem situations: Backgrounds, characteristics, and care services. *Child and Youth Services*, 37(1), 4-22.
15. Kuiper, C., Ter Beek, E., Pannebakker, F., & Van Harten, L. (2018) Actieonderzoek als leidraad om te transformeren? Een voorbeeld uit de praktijk *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen*, 96(8), 324-326 DOI 10.1007/s12508-018-0193-3
16. Nootboom, L.A., Mulder, E.A., Kuiper, C.H.Z., Driesschen, S.I., van den, Eilander, & Vermeiren, R.R.J.M. (2019). Bouwstenen van evalueren voor Jeugdhulpprofessionals.